

POTOPILE SU NAS, ALI SMO USPELI DA ISPLIVAMO!

Majske poplave u Srbiji 2014. jedne su od najvećih ikada zabeleženih po količini padavina od kad se vode meterološka osmatranja. Donele su nam nenadoknadivu štetu, ali i poruku da država mora da preduzme mnogo više da se ovo ne bi ponovilo. Prema preporuci stručnjaka, deo odgovornosti moraće da preduzmu i oni koji žive na ovim područjima.

U Srbiji je između 17 teško pogođenih opština, najtežebio pogođen grad Obrenovac. Procenjeno je da je 90% naselja bilo potopljeno. Prema nekim procenama oko 8000 ljudi je bilo evakuisano, 20 povređeno, dok je nažalost tri lica izgubilo život. Termoelektrana Nikola Tesla, najveća u Srbiji koja daje 50% električne energije bila je poplavljena. Osim srušenih kuća, oštećene infrastrukture, odnetih puteva i mostova, a posebno ljudskih života, poplave su nanele i veliku štetu poljoprivredi i zemljištu.

Možda su ih neki ljudi preživeli, ali je sigurno da njihove posledice osećaju i dan danas. Da li smo mogli da ih predvidimo, koliko smo bili uspešni u suočavanju sa problemom, šta smo iz toga zaključili, ali i kako je biti jedan od ugroženih? Na ova kao i najoštrija pitanja odgovoriće nam jedan učenik, jedan student, sociolog kao i nadležni iz ministarstva, koji su bili deo ove do sada nezapamćene nepogode koja je zadesila Srbiju.

„Sećam se da me je majka probudila i rekla mi da podignemo tehniku i neke stvari. Voda je počela da izlazi iz šahte u mojoj ulici. Izgledalo je kao na filmu.“ Ovako Isidor Kojić (17), učenik trećeg razreda Ugostiteljsko-turističke škole u Beogradu opisuje svoje prvo iskustvo sa poplavama u Obrenovcu 2014. godine.

Kakvo je njegovo iskustvo sa ovom prirodnom nepogodom, kakvo je iskustvo njegove porodice i na koji način su pobedili ovu prirodnu nepogodu, Isidor nam opisuje u nastavku razgovora.

Kako je izgledala ta situacija kada je voda počela da nadolazi?

Sećam se da me je majka probudila i rekla mi da podignemo tehniku i neke stvari. Voda je počela da izlazi iz šahte u mojoj ulici. Izgledalo je kao na filmu. U obližnjoj ulici je već voda počela da nadire i sve je izgledalo kao jedno veliko jezero. Bilo je strašno.

Ko vam je prvi pritekao u pomoć i na koga ste prvo mogli da se oslonite?

Sa stricom smo se dogovorili da dođemo kod njega u stan koji je bio blizu. On nam je prvi pružio pomoć. Otišli smo kod njega i tu smo proveli noć. Sećam se date noći nisam dugo mogao da zaspim, a kada bih zaspao probudili bi me razni uzvici, dozivanja u pomoć i deca su se čula kako plaču. Ustajao sam tokom noći, pogledao bih kroz prozor. Ništa se nije videlo, sva svetla su bila ugašena. Imao sam osećaj da sam tada samo čuo to vrištanje, kukanje i pozive u pomoć.

Šta si osećao u tom trenutku?

Osećao sam strah, ali ne toliko za sebe koliko za svoje bližnje. Tada sam bio sa majkom, sestrom, bratom, tetkom, tečom i malim bratom. Osećao sam više strah za njih, jer ja sam mlad i znam da plivam nekako bih i mogao da se izvučem na suvo. Najviše sam se plašio šta će se desiti sa njima, ako voda počne da nadolazi.

Kako ste se snalazili za to vreme?

Radi predostrožnosti, ujutru smo u prodavnici kupili vodu i sve što nam je bilo potrebno. Dešavalo se da su se u prodavnicama tada balonisa vodom koji koštaju 100 dinara prodavali pet puta skuplje, to nije bilo u redu. Ti ljudi su kasnije bili kažnjeni.

Kako je izgledala evakuacija i gde ste se smestili nakon toga?

Kako je voda sve više uznapredovala morali smo da se evakuujemo. Došli su po nas čamcem, na šta smo dugo čekali. Izašli smo na suvu ulicu i otišli pešaka preko mosta. Autobusom smo se uputili do Beograda. Tamo smo otišli kod tetke koja nas je prihvatila. Dugo smo kod nje ostali oko mesec dana, dok se voda nije povukla iz grada. Toj ženi smo i dan danas zahvalan na svemu što je za nas tada učinila.

Kakve su posledice koje vam je polava nanela?

Kada se voda povukla vratili smo se u Obrenovac. Kada smo ušli u kuću bili smo zatečeni. Kuća je bila puna blata, zidovi su bili prljavi, na ulazu u kuću oboreni su bili ormari, u sobama su kreveti bili isprevrtani. Sve je bilo isprevrtano.

Šta ste dobili kao pomoć od strane države i da li je ona bila adekvatna s obzirom na gubitke?

Očekivali smo veću materijalnu pomoć, jer to što smo dobili od države bio je minimum. Znam neke ljudi koji su morali da pozajmljuju novac i da ulaze u kredite. Baš je bila teška situacija što se tiče materijalne pomoći. Kasnije su se pojavljivale razne humanitarne organizacije koje su donirale pomoć. Mi smo dobili novu već mašinu. Njihova dobra volja je bila to što su dolazili iz raznih gradova i pomogli nam, na šta smo im bili veoma zahvalni.

Kakvo iskustvo budi taj događaj u tebi i da li posle svega ipak možda neko pozitivno iskustvo može da se izvuče iz te cele situacije?

Moje pozitivno iskustvo je jedino to što sam se još više zbližio sa tetkom i tečom. Shvatio sam koliko su se oni žrtvovali za nas i koliko su dobri ljudi. Jedino to mi je drago, inače nema ništa pozitivnog i lepog. Bilo je teško, ljudi su izgubili i živote, ali to je sada iza nas. Nije toliko strašno što izgubite sve, samo je bitno sačuvati taj život i prebroditi sve, jer život ide dalje – zaključuje Isidor.

Ljudi su nakon evakuacije od poplava uglavnom bili smešteni po sportskim halama u Beogradu. Na hiljade volontera učestvovalo je u brizi o zbrinutima i ugroženima. Naš sledeći sagovornik je bio jedan od njih.

Bogdan Damjanović (21) student iz Beograda, videvši sliku iz medija o poplavama odlučio je da pomogne ugroženima. Priključio se volonterskoj akciji pomaganja zbrinutima. Otkriva nam šta ga je navelo na to da pomogne, kako su ljudi reagovali kao i kako se osećao i kakvo je to za njega bilo iskustvo.

Šta ste osećali dok ste slušali medije kako su izveštavali o poplavama?

Kada sam putem medija video u kakvoj su se situaciji našli ti ljudi osetio sam želju i potrebu da im nekako pomognem. Mislim da je to pre svega bila moja dužnost, kao čoveka i kao građanina ove zemlje i ono što sam najmanje u tom trenutku mogao da uradim.

Šta Vas je navelo na to da se odlučite da pomognete zbrinutim ljudima koje je zadesila poplava?

Ono što me je navelo da im pomognem su bili drugi ljudi, tačnije prijatelji kao i ljudi na društvenim mrežama koji su me inspirisali. Svi su se nekako digli na noge da pomognu svom narodu i pokazali to saosećanje u toj situaciji kad čovek čoveku treba pomoći na bilo koji način. Naravno, zato smo i mi volonteri bili tu. Pre svega najviše da im damo podršku da nije kraj sveta to što su izgubili te materijalne stvari koje su trenutno imali, nadoknadiće to - život ide dalje.

Da li smatrate da su se ljudi odazvali u dovoljnom broju?

Smatram da jesu se dovoljno ljudi odazvali, ali naravno uvek može više u materijalnom smislu, jer bilo je na žalost nekih ljudi koji su zloupotrebljavali to što su ugrožena lica dobijala materijalnu pomoć. Pravili su se da su oni ugroženi i uzimali tu pomoć koja je bila namenjena ugroženima. Tako da mislim da je to bilo nešto ružno što je bacilo neku negativnu senku na sve ono što se dešavalo.

Kako su ljudi reagovali dok ste im pružali pomoć i kako je to izgledalo?

Bilo je onih ljudi koji su pokazali pozitivan stav uprkos tome što su ostali bez svega što su imali, ali sa druge strane bilo je i onih koji su bili utučeni i koji su patili. Ipak su prošli kroz sigurno jedan od najtežih trenutaka u životu. Zato smo mi bili tamo da im prvenstveno pokažemo da je sve u redu i da jednostavno treba ići dalje. Najbitnije je da su živi i zdravi i da su opet sa svojim najbližima, jer život je nešto što je nepricenjivo.

Kakvo iskustvo pamтите sa tog volontiranja?

Pamtim razna iskustva, ne bih mogao nijedno posebno da izdvojim. Naučio sam mnogo toga od drugih volontera, kao i od ljudi koji su nas vodili. Značajno iskustvo svakako, koje ću pamtititi – rekao je Bogdan.

Potražili smo pomoć sociologa, kako bi nam objasnio kako to poplave utiču na društvo kao celinu. Marina Bulatović, diplomirani sociolog, profesor sociologije u Ugostiteljsko-turističkoj školi u Beogradu objašnjava nam kakvo je stanje u društvu usled prirodnih nepogoda, kao i šta možemo učiniti da do njih ne dođe.

Da li smatrate da smo kao društvo dovoljno informisani o poplavama i posledicama koje one mogu da imaju po nas?

U našem društvu se o prirodnim nepogodama govori kada se one dese. Naravno to nije dobro, jer se suočavamo sa posledicama i ako znamo da je neophodno delovati preventivno. Naši građani nisu dovoljno informisani o poplavama i njihovim posledicama, a to nam potvrđuju česti primeri izgradnje kuća na nepropisnim mestima, bacanje otpada u korita reka, seča drveća i ostalo.

Kako poplave i druge prirodne nepogode utiču na odnose ljudi u društvu?

Odnosi među ljudima uslovljeni su mnogim faktorima. Kada je zajednica ugrožena iz bilo kojih razloga pojačava se svest o zajedničkoj pripadnosti. Poplave, kao i druge prirodne nepogode utiču na društvo. Pojedinci pokazuju empatiju, solidarnost i veću dozu razumevanja za nastalu situaciju.

Koliko smo u današnje vreme kao ljudi spremni da pomognemo onima kojima je pomoć najpotrebnija?

Većina ljudi je spremna da pomogne onima koji su u nevolji u granicama svojih mogućnosti, u to sam se lično uverila nekoliko puta u proteklih nekoliko godina. Čarls Dikens je rekao: „Niko nije suvišan na ovom svetu, ako učini drugima život lakšim.“

Na koji način bi smo mogli da pospešimo informisanje ljudi o poplavama?

Neophodno je informisati ljude o zaštiti životne sredine pre svega, a potom i o konkretnim pojavama i nepogodama. Informisati ih putem medija, kroz aktivnosti nevladinih organizacija, aktivnosti lokalnih sapouprava.

Gordana Uzelac, novinar informativnog programa RTV Pink, opisuje nam kako je izgledalo neprestano izveštavati o poplavama tog maja 2014.

Kako je iz vašeg ugla izgledalo izveštavati o poplavama tog maja 2014. godina?

Na početku nisam ni bila svesna katastrofe koja nas je zadesila. Mislila sam kao i svi građani da će se voda povući, kiša prestati i da će sve biti u redu. Međutim, već posle prve večeri izveštavanja shvatam da poplava odnosi sve, kuće, životinje, nažalost i živote. U jednom danu ljudi ostaju bez svega. U trenucima izveštavanja morala sam da budem pribrana da dajem poptune informacije, da pomognem ljudima koji su možda u opasnosti od izlivanja reka! Naša televizija, Pink, je od početka poplava imala neprekidan program 24 sata, trudili smo se da javnost obaveštavamo najobjektivnije moguće što nam je i posao, da pozovemo druge ljude da pomognu poplavljenim područjima. I kad shavtite da ste u tome negde uspeli da su vam se ljudi javljali i pomagali onima kojima pomoć potrebna, znate da ste uradili pravi posao.

Koja su iskustva Vas i Vaših kolega sa izveštavanja o poplavama?

Iskustva su različita. Od toga da u nekim situacijama dovodite i svoj život u opasnost, do toga da ste onda u situaciji da drugima pomognete. Nekako novianari uvek pod znacima navoda očekuju ovakve situacije, to vam daje dodatnu snagu da posao uradite najbolje što možete.

Da li je postojala priča koja je tokom izveštavanja na Vas ostavila jak utisak?

Uh. Bilo je mnogo, ali ono što ću pamtit i jeste susret oca i sina posle nekoliko dana, obojica nisu znali ništa jedan o drugom. Tada nisam mogla da sakrijem suze.

Aleksandar Nišavić, diplomirani meteorolog v.d. pomoćnika direktora-Sektor za meteorološke i hidrološke prognoze, najave i upozorenjarekao nam je sledeće.

Da li smo na neki način mogli da predvidimo prirodne katastrofe koje su nas zadesile, kao što su one u maju 2014. kao i one početkom marta 2016.? Kako?

Kada se govori o polavama tokom maja 2014. meteorolozi prognostičari Republičkog Hidrometeorološkog Zavoda su blagovremeno najavili obilne padavine i izdali meteorološke prognoze i upozorenja najvišeg stepena na osnovu kojih su kolege hidrolozi uradili hidrološke prognoze i izdali hidrološka upozorenja na opasnost od poplava na slivovima pojedinih rečnih tokova koji su obuhvatali značajan deo teritorije Republike Srbije. Time su sprečene još teže i katastrofalnije posledice, i ako je i ovako šteta velika a gubitak svakog ljudskog života neprocenjiv i nenadoknativ gubitak . U prilog činjenici da je posao urađen dobro govore pohvale koje su stigle kako od najviših državnih organa tako i od predstavnika Svetske meteorološke organizacije i drugih strukovnih udruženja i organizacija iz regiona i Evrope.

I padavine koje su marta 2016. godine uslovile poplave na području zapadne i jugozapadne Srbije bile su blagovremeno najavljenje, na osnovu čega je i izdato hidrološko upozorenje na mogućnost bujičnih poplava i prevazilaženja nivoa redovne i vanredne odbrane od poplava. Na taj način, sve odgovorne službe su na vreme stavljenje u stanje pripravnosti.

Koje su vaše procene kada pogledate iskustva ljudi, da li je šteta čak i veća od materijalne, s obzirom na to da postoji nešto što se ne može nadohnaditi novcem?

Ponoviću: gubitak svakog ljudskog života je neprocenjiv i nenadoknativ gubitak.

Da li smo kao država učinili dovoljno da zaštitimo građane od poplava?

Apsolutna zaštita od elementarnih nepogoda ne postoji. Najmoćnije i najbogatije zemlje sveta ne uspevaju da se zaštite od posledica prirodnih katastrofa. Naša država izdvaja značajna sredstva i ulaže velike napore u nameri da se kao društvo i pojedinci pripremimo da u takvim situacijama reagujemo na adekvatan način, da one posledice koje je moguće sprečiti sprečimo, ili kada zaštita nije potpuno moguća, te posledice svedemo na što je moguće manju meru. Naročito su vidljivi rezultati na tom planu u poslednjih nekoliko godina, kada na nivou države postoji i uspešno funkcioniše jedinstven sistem zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama izazvanim prirodnim i drugim katastrofama. Brz i efikasan odgovor države video se i tokom poplava maja 2014. godine. Kada se pogledaju razmere i intezitet nepogode koja nas je zadesila, nije teško zaključiti kolike i kakve bi posledice bile da nije usledio brz i efikasan odgovor države. Rad na tom planu je svakodnevan, naročito na uređenju i povećanju efikasnosti pomenutog sistema zaštite i spasavanja. Jedna od najznačajnijih i nezamenljivih karika u tom lancu koji čine mnoge državne institucije je Republički hidrometeorološki zavod, a upravo iz razloga što je najveći broj prirodnih katastrofa koje se dešavaju na našim prostorima meteorološkog i hidroliškog porekla. Naravno, pored toga, kada je reč konkretno o odbrani od poplava, država ulaže značajna sredstva u unapređenje sistema odbrane od poplava, uređenje vodenih tokova, izgradnju, sanacije i održavanje nasipa itd.

Na koji način kao građani ove zemlje možemo da utičemo na prirodne katastrofe? Kako?

Ono što mi kao pojedinci, kao građani ove zemlje zasigurno možemo da uradimo, jeste pre svega da se odgovorno ponašamo prema životnoj sredini koja nas okružuje, prema zajedničkoj imovini, infrastrukturi i opštim dobrima, da poštujemo zakone i propise zemlje u kojoj živimo. Prirodne katastrofe se, kao što sam već napomenuo, ne mogu sprečiti, ali svakako se mogu sprečiti ili u značajnoj meri umanjiti posledice prirodnih nepogoda. Nepoštovanje zakona i propisa, bespravna i neplanska seča šuma, divlja gradnja u zonama gde to nije dozvoljeno, zatrpavanje rečnih tokova i kanala za odvodnjavanje otpadom svake vrste...sigurno neće pomoći nikom od nas pojedinačno, a ni državi, ma koliko truda i novca da uloži, da se bolje i efikasnije borimo protiv uticaja elementarnih nepogoda na materijalna dobra ali i bezbednost i živote stanovništva.

Kako i da li možemo sprečiti ili predvideti pojavu poplava?

Još jednom da napomenem, apsolutna zaštita od poplava nije moguća, a da je to tako, svedoče nam i televizijski prilozima koje često možemo videti na malim ekranima iz najrazvijenijih i najbogatijih zemalja sveta, koje u nekim situacijama ne uspevaju da spreče izlivanje reka iz svojih korita...Naprосто, priroda je ponekad neukrotiva....Naravno, postoje i one, srećom češće prilike, kada sistem odbrane od poplava efikasno funkcioniše, kada blagovremena najava padavina, porasta nivoa reka i stručna procena opšte meteorološke i hidrološke situacije mobiliše

sve službe u sistemu da odrade svoj posao valjano i na vreme, kada uređenje vodotokova, nasipi, retnenzije, upravljanje akumulacijama i drugi elementi sistema apsolutno daju rezultate...Bezbroj puta smo bili svedoci uspešne odbrane od poplava kada su sprečene značajne posledice po državu i društvo...Setimo se samo kako je grad Šabac uspešno odbranjen upravo maja 2014. godine. I naravno, poplave se mogu predvideti, i moraju se predviđati, to je jedna od osnovnih i najvažnijih funkcija Republičkih hidrometeorološkog zavoda- prognoze, najave i upozorenja na meterološke i hidrološke vanredne i opasne pojave, i mi to, rekao bih, radimo sa velikim uspehom. Naravno, treba uvek imati u vidu, da sama reč prognoza podrazumeva određen stepen nepreciznosti. Dakle, nije uvek i sve moguće predvideti sa apsolutnom tačnošću i preciznošću, naročito kada se radi o ekstremnim situacijama koje se događaju jednom u sto ili u nekoliko stotina godina...Ali čak i tada, sama najava da se očekuje vanredna ili opasna pojava, i blagovremeno reagovanje nadležnih državnih organa, dovoljna je da se spreče ili ublaže posledice tog događaja. Naša obaveza je da se redovno usavršavamo, da unapređujemo sistem, da pratimo svetska dostignuća na tom tom palnu, i da uspešno primenimo nova znanja, veštine i tehnologije u značajnom i odgovornom poslu kojim se bavimo.

Iz Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije ,objasnili su nam kolike su štete od poplava ,kao i šta moramo učiniti kako bismo uticali na ove prirodne nepogode.

Da li smo na neki način mogli da predvidimo poplave od kojih su najveće one koje su nas zadesile u maju 2014. godine?

Prirodna katastrofa nastaje delovanjem prirodnih pojava i sila i manifestuje se na različite načine, kao nastajanje potresa, šumskih požara, poplava, suša, olujnog nevremena, klizišta i odrona.Zajednička osobina jeste iznenadnost nastanka te je vrlo nezahvalno reći da su potpuno predvidive, mada uz korišćenje moderne tehnologije i naučnih dostignuća u današnje vreme je moguće predvideti neku od prirodnih katastrofa po mestu i vremenu.

Koje su vaše procene kada pogledate iskustva ljudi, da li je šteta čak i veća od materijalne, s obzirom na to da postoji nešto što se ne može nadohnaditi novcem?

Štete koje nastanu kao posledica poplava su najčešće nemerljive, pa često imaju produženo vreme uticaja, kao što su zadržavanje zagađujućih materija na zemljištu koje je poplavljeno, a koje su nastale usled oštećenja objekata za skladištenje opasnih i zagađujućih materija, pokretanje odrona i klizišta što prouzrokuje dodatne štete na stambenim objektima, putnoj infrastrukturi..., i ogledaju se i sa aspekata društvenih posledica na stanovništvo u vidu pretrpljenog straha, odvajanja porodica i ponekad smrtnih slučajeva.

Da li smo kao država dovoljno učinili da zaštitimo građane od poplava?

Republika Srbija ima uspostavljene mehanizme kojima se upravlja rizikom od poplava u cilju umanjenja rizika od poplava i posledica od poplava. Propisima je regulisana obaveza Republike ostalih državnih organa i nadležnih institucija u pripremi svih aktivnosti vezano za poplave. Bolna tačka u sistemu zaštite jeste nedovoljan izvor finansiranja kojim bi se obezbedilo pre svega redovno održavanje postojećih objekata u sistemu zaštite od poplava.

Kako i na koji način kao građani ove zemlje možemo uticati na prirodne katastrofe?

Neophodna je svest i saradnja stanovništva, kako ne bi došlo do pojave poplava, a svedoci smo mnogobrojnih objekata koji su izgrađeni (nelegalno) u inundaciji vodotokova, gomile smeća koje završava u potocima i rekama, oštećenja nasipa da bi se „lakše prišlo“ obradivoj površini...

Na koji način možemo sprečiti pojavu poplava?

I pored ranije najave i prognoze kojima se nagoveštava veća količina padavina i povećan vodostaj na vodotokovima, nije uvek moguće sprovesti mere kojima bi se izbegle poplave. Izgrađeni sistemi zaštite od poplava predstavljaju tehnokonomsku kategoriju i uvek postoji rizik većih voda povratnog perioda koji može prouzrokovati poplavu.

Aleksandar Colic